

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ALGILANAN DUYGUSAL İSTİSMAR İLE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK VE BİLİNÇLİ FARKINDALIK ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**S. DİLAN NAR*****Dr. Öğr. Üyesi Özlem ÇAKMAK TOLAN******ÖZET**

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinde algılanan duygusal istismar ile psikolojik sağlamlık ve bilinçli farkındalık arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Katılımcılar 269 kadın (%75.4) 88 erkek (%24.6) olmak üzere toplam 357 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Veri toplama sürecinde, “Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği”, “Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği” ve “Bilinçli Farkındalık Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde t-testi, Pearson korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Cinsiyet değişkeninin psikolojik sağlamlık açısından anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Algılanan duygusal istismar ile psikolojik sağlamlık arasında negatif yönde, bilinçli farkındalık ile psikolojik sağlamlık arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Psikolojik sağlamlığın, algılanan duygusal istismarı yordadığı ve aralarında negatif yönde bir ilişki bulunduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar ilgili alanyazın ışığında tartışılmaya çalışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Algılanan Duygusal İstismar, Psikolojik Sağlamlık, Bilinçli Farkındalık, Üniversite Öğrencileri

EXAMINATION OF THE RELATIONS BETWEEN PERCEIVED EMOTIONAL ABUSE IN UNIVERSITY STUDENTS AND PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AND MINDFULNESS**ABSTRACT**

The study aims to examine the relationships between perceived emotional abuse and psychological resilience and mindfulness in university students. Participants consisted of 357 university students, 269 women (75.4%) and 88 men (24.6%). During the data collection process, “Perceived Emotional Abuse Scale”, “The Brief Resilience Scale” and “The Mindfulness Scale” were used. t-test, Pearson correlation analysis and simple linear regression analysis were used in the analysis of the data. It was determined that the gender variable showed significant differences in terms of psychological resilience. It was also determined that there is a negative relationship between perceived emotional abuse and resilience, and a positive relationship between mindfulness and resilience. It was determined that psychological resilience predicted perceived emotional abuse and there was a negative relationship between them. The results obtained were discussed in the light of the relevant literature and suggestions were presented.

Keywords: Perceived Emotional Abuse, Resilience, Mindfulness, University Students

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, s.dilan.nar@hotmail.com, Orcid: 0000-0003-2515-827X

** Dicle Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, ozlemtolan@gmail.com, Orcid: 0000-0002-8128-6498

Araştırma Makalesi

Sayfa Sayısı: 356-377

Makale Geliş Tarihi: 06. 01. 2021

Makale Kabul Tarihi: 25.02.2022

Makale Yayın Tarihi: 28.02.2022

1.GİRİŞ

İstismar, milyonlarca çocuk, genç ve yetişkini olumsuz yönde etkileyen küresel bir sorundur. İstismar, TDK'ya (2019) göre, birinin iyi niyetini kullanma, sömürme anlamına gelmektedir. İstismar türlerine bakıldığında fiziksel, cinsel, duygusal (psikolojik) ve ekonomik istismar olarak sınıflandırıldığı görülmektedir (Ersanlı ve ark., 2013 ; Göde ve ark., 2000). Yurt dışı alanyazın incelendiğinde duygusal istismar (*emotional abuse*) kavramının psikolojik istismar (*psychological abuse*), psikolojik kötü muamele (*psychological maltreatment*), duygusal kötü muamele (*emotional maltreatment*) kavramlarıyla benzer anlamda kullanıldığı görülmektedir (Duman N., 2019; Royse, 2016). Duygusal istismarın araştırılması ve adlandırılması ilk olarak çocukların maruz kaldığı duygusal istismar üzerine gerçekleştirilen çalışmalar ile ortaya konulmuş, 1983 yılında Uluslararası Çocuk ve Gençlerin Psikolojik İstismarı Konferansı'nda duygusal istismar kavramı ayrıntılı olarak tanımlanmıştır. Çocuklara yönelik duygusal istismar, ebeveynin veya bakım veren kişinin çocuğa uygun, destekleyici bir ortam sağlamada ve çocuğun temel psikolojik gereksinimlerinin karşılanmasında gösterdiği tekrarlanan başarısızlığının yanı sıra, çocuğun gelişimi ve duygusal sağlığı üzerinde olumsuz etki eden davranışları içermektedir (Krug ve ark., 2002). Bu davranışlar ebeveynin veya bakım verenin çocuğa psikolojik olarak ulaşamaz olması, düşmanca ve/veya reddedici olması, içten olmaması, fazla eleştirel olması gibi ebeveyn davranışlarını içerebildiği gibi ebeveyn veya bakım verenin zarar verme niyeti olmadan aşırı koruyucu ve kısıtlayıcı davranışlar sergilemesi veya çocuğa ulaşılması zor hedefler konulması şeklinde de olabilmektedir (Briere ve ark., 1996). Garbarino ve Seeley (1986), duygusal istismar ve ebeveyn stilleriyle ilişkili olarak yaptıkları bir dizi araştırma sonucunda duygusal istismar gösteren ebeveynlerin ebeveynlik stillerini: reddeden ebeveyn (çocuğun duygusal isteklerini reddetmesi), izole eden ebeveyn (çocuğun sosyalleşmesini engellemesi), şiddet kullanan ebeveyn (korku atmosferi yaratması ve çocuğa yönelik sözel şiddet uygulaması), umursamaz ebeveyn (çocuğun isteklerine psikolojik gelişimine ve gereksinimlerine zarar verecek düzeyde etkisiz ve tepkisiz kalması), yanlış yönlendiren ebeveyn (çocuğun yanlış sosyalleşmesine neden olan, toplum içerisinde zarar verici davranışları destekleyen) olarak gruplandırmışlardır. Glaser ve Prior (2001) duygusal istismarı (1) duygusal erişilemezlik, tepkisizlik ve ihmal (2) çocuğa olumsuz ve yanlış yüklemeler (reddetme, aşağılama ve düşmanca davranma, çocuğu onun sevgiye layık olmadığına inandırmak) (3) çocukla gelişimsel olarak uygunsuz veya tutarsız etkileşimler (gerçekçi olmayan beklentiler, aşırı koruma ve travmatik olaylara maruz kalma dahil) (4) çocuğun bireyselliğini ve psikolojik sınırlarını tanımamak veya kabul etmemek (ebeveynlerin psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak için çocuğu kullanmak, çocuğun içinde

bulunduğu kötü durumu görmemek ve yetişkinin inançlarının neler olduğunu belirlemek gibi) (5) çocuğun sosyal uyumunu teşvik etmede başarısızlık (yanlış sosyalleşme, yozlaşma ve bilişsel uyarım ve deneysel öğrenmenin sağlanamaması ve çocukları suç faaliyetlerine dahil etme gibi) şeklinde gruplandırmışlardır.

Çocuk duygusal istismarının nedenleri incelendiğinde; annenin yaşı, ebeveynlerin eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi/yoksulluk, var olan sosyal destek, aile içi iletişimsizlik ve şiddet, madde kötüye kullanımı gibi faktörlerin duygusal istismar üzerinde etkili olabileceği belirtilmiştir (Güler ve ark., 2002; Krug, E. ve ark., 2002). Kulaksızoğlu (2004) ergen istismarını; çocuk ve ergenin kendisini (bedenini ve kişiliğini) olumlu biçimde algılamasını, değerlendirmesini ve geliştirmesini engelleyen her türlü olumsuz davranışı sergileme ve duygusal bakımdan zarar verecek şekilde davranma olarak ifade etmiştir. Ayrıca çocuk ve ergenin ruh sağlığını ve gelişimini bozan, reddetme, aşağılama, suçlama, tehdit etme gibi davranışlara maruz kalması da duygusal istismar olarak değerlendirilmektedir. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (2010) tarafından Türkiye’de yapılan çalışmada 7-18 yaş arasındaki çocukların %49’u duygusal istismara tanık olurken her iki çocuktan birinin ise doğrudan duygusal istismara maruz kaldığı bildirilmiştir (UNİCEF, 2010). Güney Afrika’da 3515 ergen ile yapılan çalışmada, ergenlerin %35.5’i duygusal istismara uğradıklarını bildirmişlerdir (Voysey, 2016). Hindistan’da 1060 ergen kızla yapılan bir çalışmada ergenlerin %38’i duygusal istismara maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Çalışmada anne tarafından maruz kalma oranı %27, baba tarafından maruz kalma oranı ise %4.9 olarak açıklanmıştır (Radford ve ark., 2016). Sri Lanka’da ergenlerin üç aylık süreç içerisinde maruz kaldıkları duygusal istismarın incelendiği bir çalışmada, ergenlerin %28’i en az bir duygusal istismar türüne maruz kaldıklarını rapor etmişlerdir (Perera, 2009).

Çocuk ve ergenlerde maruz kalınan duygusal istismar umutsuzluk düşüncelerine, davranış problemlerine (Cui ve Liu, 2020; Oh, A. ve ark., 2019), akademik başarısızlığa, depresyona (Li ve ark., 2021), intihar düşüncesine veya davranışına (Hadland, S. E ve ark., 2015), intihar amaçlı olmayan kendine zarar verme (Gu ve ark., 2020) davranışına neden olabilmektedir. Çocukluk ve ergenlikte maruz kalınan duygusal istismar; bireylerin öz saygısında azalmaya, sosyal destek duygusunda azalmaya, umutsuzluk hissi yaşanmasına, yaşamdan memnun olmamaya ve çeşitli psikopatolojileri geliştirme riskinin yüksek olmasına neden olabilmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde maruz kalınan duygusal istismarın yetişkinlik döneminde; depresyon (Chen ve ark., 2021; Christ C. ve ark., 2019; Cui ve Liu, 2020; Humphreys ve ark., 2020; Liu, 2017; Martin ve

...

(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

ark., 2014), bipolar bozukluk (Garno ve ark., 2005; Palmier ve ark., 2016), alkol kullanımı (Kisely ve ark., 2020), post travmatik stres bozukluğu (Gama ve ark., 2021; Hoeboer ve ark., 2021), intihar (Angelakis ve ark., 2019; Demirkol ve ark., 2020; Hadland ve ark., 2015) ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Yetişkinlikte maruz kalınan duygusal istismar: sözlü taciz (aşağılama, hakaret, bağırma), izolasyon (kişilerle görüşülmesinin engelleme, aktiviteleri sınırlandırma), korkuya neden olma (tehdit, korkutma) duygusal istekleri göz ardı etme, devamlı olarak eleştirilme, ekonomik özgürlüğün elinden alınması, zorbalık ve yıldırma, reddetme gibi tutum ve davranışları içermektedir. (APA, 2021; Dağlı ve İnancı, 2005; Mazza ve ark., 1996). İlgili alanyazın incelendiğinde yetişkinlikte maruz kalınan duygusal istismar çalışmalarının genellikle kadınlara yönelik aile içi duygusal istismar (Garcia-Moreno ve ark., 2005; Tsirigotis, K. ve Łuczak, J., 2018) ve yakın partner tarafından gerçekleştirilen duygusal istismar (McClintock ve ark., 2021; Lausi, G. ve ark., 2021; Sease, T.B ve ark., 2021) olarak ele alındığı görülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (2005) tarafından kadın sağlığı ve kadına yönelik aile içi şiddetin incelendiği araştırmada, kadınların %20-75'inin yaşamları boyunca bir partnerden bir veya daha fazla kez duygusal istismar davranışına maruz kaldıkları raporlanmıştır. Türkiye'de yapılan Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Araştırması'na (2014) göre, Türkiye genelinde kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde maruz kaldıkları duygusal şiddet/istismarın %44 olduğu belirlenirken, kadınların 15 yaşından sonra maruz kaldıklarını belirttikleri yakın ilişkide buldukları erkekler dışındaki kişiler tarafından gerçekleştirilen duygusal şiddetin/istismarın ülke genelinde %22 düzeyinde olduğu raporlanmıştır. Tiwari ve arkadaşlarının (2018), Hindistan'daki kadınların maruz kaldıkları duygusal istismarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirdikleri kesitsel çalışmada, kadınların %14'ünün eşinin duygusal istismarına maruz kaldığını bildirdikleri saptanmıştır. Patterson ve arkadaşları (2020) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, duygusal ve sözlü istismara maruz kalma oranı %35 olarak belirlenmiştir.

1.1. Psikolojik Sağlamlık

Mevcut çalışmanın bir diğer değişkeni olan psikolojik sağlamlık, Latince “resilire” kökünden türemiş İngilizce kelime karşılığı “resilience” olan, Türkçe karşılığı sağlamlık (Aydın ve Gizir, 2006; Gizir, 2007; Güloğlu ve Kararımak, 2010), dayanıklılık (Basım ve Çetin, 2011), yılmazlık (Özcan, 2005), kendini toparlama gücü (Terzi, 2006) olarak çevrilen bir kavramdır. Luthar ve arkadaşları (2000) psikolojik sağlamlığı kayda değer sıkıntılı durumlara rağmen olumlu uyum süreçlerini kapsayan dinamik bir yapı olarak tanımlarken, Masten (2001) ise psikolojik sağlamlığı gelişimi ve adaptasyonu ciddi anlamda tehdit eden durumlara rağmen iyi sonuçlar elde edilebilmesi olarak

tanımlamıştır. Psikolojik sağamlık kavramı genel olarak; yaşanılan zorlu deneyimlere ve dezavantajlı durumlara rağmen ayakta kalabilme, tahammül edebilme, duyarlı olma, bozulan iç dengenin yeniden sağlanması anlamını taşımaktadır (Bonanno, 2004; Garnezy, 1991). Psikolojik sağamlık kavramı, çocukların iyi gelişimsel sonuçlar elde etmek için zorlukların üstesinden nasıl geldiklerini, bazı çocukların bu dezavantajlı durumlara maruz kalmasına rağmen, -diğer çocuklar zorlanırken- bu zorlukların üstesinden gelmelerini sağlayan özel bir şey olup olmadığının sorgulanması sonucunda ortaya çıkmıştır. Psikopatolojiyi önlemenin daha iyi yollarını öğrenmek ve risk altındaki çocuklar arasında sağlıklı gelişimi teşvik etmek, psikolojik sağamlığın özünde yer alan iki pragmatik misyonu temsil etmektedir (Masten ve Coatsworth J.D., 1998). Psikolojik sağamlık kavramını incelemek için iki önemli olgunun var olması gerekmektedir. Bu olgular; bireyin dezavantajlı bir duruma veya yüksek risk durumuna maruz kalması (ihmal, istismar, ebeveyn kaybı, aile içi şiddet) ve bu durumlar karşısında uyumunun veya gelişim kapasitesinin iyi olması şeklindedir.

Psikolojik sağamlığın risk faktörleri; psikolojik sağamlığı olumsuz yönde etkileyen, sıkıntıya ve sıkıntının olumsuz sonuçlarının doğmasına sebep olan faktörlerdir. Psikolojik sağamlığı etkileyen risk faktörleri; bireysel, ailesel ve çevresel risk faktörleri olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Bireysel risk faktörleri; bireyin erken doğum öyküsü, bireyde var olan kronik rahatsızlıklar ve anti-sosyal davranışları içerirken; ailesel risk faktörleri arasında ise geniş aileye veya genç anneye sahip olma, ebeveynin rahatsızlanması, ebeveynin boşanması veya ebeveynin ölümü yer almaktadır. Çevresel risk faktörlerini, ekonomik zorluklar ve yoksulluk, çocuk ihmal ve istismarı, savaş ve doğal afetler gibi toplumsal travmalar oluşturmaktadır (Gizir, 2007). Duygusal istismar ve psikolojik sağamlık kavramları arasındaki ilişki incelendiğinde, duygusal istismarın psikolojik sağamlığı etkileyen çevresel risk faktörleri arasında yer aldığı, psikolojik sağamlığın ise duygusal istismarın koruyucu faktörlerinden biri olduğu belirtilmiştir (Kanak ve Arslan, 2018). Bu bilgiler ışığında duygusal istismar ve psikolojik sağamlık kavramlarının karşılıklı etkileşim halinde olduğu düşünülmektedir. Arslan (2021) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinde psikolojik kötü muamele ile sosyal iyi oluş arasındaki ilişkide psikolojik sağamlığın aracı rolünün incelediği bir çalışmada, psikolojik kötü muamelenin psikolojik sağamlık üzerinde önemli bir yordayıcı olduğu, psikolojik kötü muamelenin psikolojik sağamlık ile anlamlı ve olumsuz yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Antello ve arkadaşlarının (2021) yaşanılan psikolojik istismar ile psikososyal sıkıntı ve psikopatolojik belirtiler arasındaki ilişkide sosyal işlevsellik ve psikolojik sağamlığın aracı rolünü incelemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, psikolojik istismar mağdurlarının, mağdur olmayanlara göre daha düşük düzeyde sosyal işlevsellik ve psikolojik sağamlık düzeyine sahip oldukları saptanmıştır.

1.2. Bilinçli Farkındalık

Mevcut çalışmada ele alınan değişkenlerden biri de bilinçli farkındalık kavramıdır. Bilinçli Farkındalık kavramının kökleri, bilinçli dikkat ve farkındalığın aktif olarak geliştirildiği 2.500 yıllık Budizm öğretilerinden gelmektedir. Kavram köken olarak *Sati* kelimesinden türetilmiş olup İngilizceye *memory* olarak çevrildikten sonra *mindfulness* ismini almıştır. Bilinçli farkındalık yargılamadan, o ana ve o andaki deneyimlere yoğunlaşmak, dikkatin sürdürülmesi ve deneyimlerin kabulü olarak tanımlanmaktadır (Brown ve Ryan, 2003; Kabat-Zinn, 1994). Bilinçli farkındalık, geçmişte yaşanan veya gelecekte planlanan, olası deneyimler ve duyguların etkisi altında kalmadan kabul, şefkat ve yargısız bir şekilde *an'da* kalabilmektir (Bishop ve ark., 2004). Farkındalığın amacı, kişinin kendini inançlara, düşüncelere veya duygulara olan güçlü bağılıktan kurtararak farkındalığı her an sürdürmek ve böylece daha büyük bir duygusal denge ve esenlik duygusu geliştirmektir (Ludwig ve Kabat-Zinn, 2008).

Jon Kabat-Zinn'e (2013) göre, erken çocuklukta yaşanan izolasyon, şiddet, zulüm ve istismar deneyimleri, yaşamın ilerleyen dönemlerinde duygusal engellere yol açmanın yanı sıra kişinin kendine ve dünyaya atfettiği görüşlerin olumsuz olmasına neden olmakta ve kişi kendini değersiz, sevgiye ve saygıya layık olmayan bir birey olarak değerlendirmektedir. Çocukken yaşanan bu istismar deneyimi ve çocuğun ebeveynleriyle yakınlığındaki eksiklik, farkında olsa da olmasa da kişide derin izler bırakır. İyileşebilir olan bu yara için öncelikle bu yaranın kopmuş bir bağlantı olarak kabul edilmesi, yaranın ve kendinin kabulü, beden dinlenmesi ve kişinin kendisine karşı olumlu duygular beslemesi gerekir. Bilinçli farkındalığın ardındaki ilkelerden kendini kabul; kişinin kendini eleştirmeden, öz yargılama olmaksızın kendine karşı nazik olmasını içerir. Böylelikle kişinin endişeli, rahatsız edici düşünceleri ve deneyimleri hatırladığında veya bu deneyimler ile karşılaştığında kendini temellendirme yeteneklerini yeniden kazanması sağlanır.

Duygusal istismarın, kişinin öz değer duygusu ve benlik saygısı üzerindeki olumsuz etkisi göz önüne alındığında, duygusal istismara maruz kalan bireylerde bilinçli farkındalığın ve kendini kabul etmenin düşük olması beklenmektedir (Bernstein ve ark., 2003; Frewen ve ark., 2012; Michal ve ark., 2007). Brett ve arkadaşlarının (2018) gerçekleştirdiği bir araştırmada, duygusal istismara ve olumsuz deneyimlere maruz kalmanın düşünce ve duyguları tanımlamada zorluk yaşanmasına etki edebileceği belirtilerek; duygusal istismar ve olumsuz erken deneyime sahip olan öğrencilerin daha düşük bilinçli farkındalık seviyelerinin olduğu saptanmıştır. Wu ve arkadaşları (2018) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinde çocuklukta maruz kalınan kötü muamele ile yetişkinlik döneminde depresif belirtiler,

öz anlayış ve minnettarlık arasındaki ilişkilerin incelendiği araştırmada, çocuklukta maruz kalınan kötü muamelenin, bilinçli farkındalık ile negatif ilişkili olduğu belirlenmiştir. Duygusal istismarın kişinin kendini değerlendirmesini, benlik saygısını, psikolojik sağlamlığını ve bilinçli farkındalığını olumsuz yönde etkileyen bir unsur olduğu ilgili alanyazında farklı çalışmalarda karşımıza çıkmaktadır (Lee ve ark., 2018; Maples ve ark., 2014; Seon ve ark., 2021; Soffer ve ark., 2008; Sola-Carmona, J.J. ve ark., 2016).

Alanyazında duygusal istismarın çoğunlukla, çocuğun maruz kaldığı duygusal istismar veya bireylerde çocukluk döneminde görülen bir travmatik yaşantı olarak ele alındığı (Beutel ve ark., 2017; Edwards ve ark., 2014; Happer ve ark., 2017; Klika ve ark., 2013, Paul, H.A. 2021) görülmektedir. Duygusal istismarın sadece çocuk, kadın ve yaşlıların maruz kaldığı bir durum olarak ele alınamayacağı, aynı zamanda geniş bir yelpazede yetişkin bireylerin maruz kaldığı ciddi bir olgu olduğu belirtilmektedir (Ersanlı ve ark., 2013). Bu bilgiler ışığında yetişkinlik döneminde aile, yakın ilişkiler, arkadaşlar çerçevesinde bütüncül olarak maruz kalınan duygusal istismar üzerinde psikolojik sağlamlık ve bilinçli farkındalık arasındaki ilişkilerin incelendiği bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Gerçekleştirdiğimiz çalışmamızın bu konuda alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda araştırmada yanıt aranan sorular aşağıda belirtilmektedir.

1. Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar, psikolojik sağlamlık ve bilinçli farkındalık düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinde algılanan duygusal istismar düzeyleri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri ve bilinçli farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık ve bilinçli farkındalık düzeyleri algılanan duygusal istismarı yordamakta mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinde algılanan duygusal istismar ile psikolojik sağlamlık ve bilinçli farkındalık arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelleri iki ve daha fazla değişken arasındaki birlikte değişim varlığını belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2005).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini, 2021-2022 eğitim-öğretim döneminde çeşitli üniversitelerde okuyan 269 kadın (%75, $\bar{x} = 21.4$, $ss = 4.35$), 88 erkek (%25; $\bar{x} = 21.7$, $ss = 4.22$) olmak üzere toplam 357 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %1.1'i ($n = 4$) hazırlık sınıfı, %26.1'i ($n = 93$) birinci sınıf, %25.5'i ($n = 91$) ikinci sınıf, %27.5'i ($n = 98$) üçüncü sınıf, %17.4'ü ($n = 62$) dördüncü sınıf, %1.1'i ($n = 4$) beşinci sınıf ve %1.4'ü ($n = 5$) altıncı sınıf öğrencileridir.

2.3. İşlem

Çalışma için Dicle Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından gerekli etik izin alındıktan sonra katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu aracılığıyla çalışma hakkında bilgi verilip katılımcıların izinleri alınmıştır. Katılımcılar çalışmaya gönüllülük esasıyla katılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçekler Google Form aracılığıyla elektronik ortamda düzenlenmiş olup veriler Ekim-Aralık 2021 tarihleri arasında çevrimiçi olarak elde edilmiştir. Katılımcıların ölçekleri tamamlama süresi ortalama 20-25 dakika sürmüştür.

2.4. Veri Toplama Araçları

Katılımcıların algıladıkları duygusal istismarı ölçmek için Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği, psikolojik sağlamlık düzeyini ölçmek amacıyla Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, bilinçli farkındalık düzeyini ölçmek amacıyla Bilinçli Farkındalık Ölçeği ve sosyo-demografik verilerinin elde edilmesi için Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır.

2.4.1. Demografik Bilgi Formu

Sosyo-demografik bilgi formu araştırmacılar tarafından katılımcıların demografik bilgilerine ulaşmak için oluşturulmuştur. Yaş, cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumu, aile yapısı gibi maddeleri içermektedir.

2.4.2. Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (ADIÖ)

Ersanlı ve arkadaşları tarafından (2013) yetişkin bireylerin algıladıkları duygusal istismar düzeylerinin saptanması amacıyla 61 maddeden oluşan öz bildirim dayalı Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği geliştirilmiştir. Her bir madde için 'tamamen katılıyorum', 'katılıyorum', 'kararsızım', 'katılmıyorum', 'tamamen katılmıyorum' şeklinde altı düzeyde derecelendirme

kullanılmıştır. 61 maddeden 3 maddesi olumlu ifade içerirken 58 madde olumsuz ifade içermektedir. Ölçekten en fazla 305 puan, en düşük 61 puan alınabilmektedir, Algılanan duygusal istismar puanlarının artması bireylerin algıladıkları duygusal istismarın yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .95 olarak belirtilmiştir. Bu çalışmada iç tutarlılık katsayısı .97 olarak bulunmuştur.

2.4.3. Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (KPSÖ)

Smith ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilen Doğan (2015) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan ölçek 6 maddeden oluşmakta ve 5'li likert tipindedir. Ölçekten alınan yüksek puan psikolojik sağlamlığın yüksek olduğunu göstermektedir. Doğan'ın (2008) gerçekleştirdiği geçerlilik güvenirlik çalışmasında Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .83 olarak bulunurken, bu çalışmada Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .85 olarak belirlenmiştir.

2.4.4. Bilinçli Farkındalık Ölçeği (BİFÖ)

Brown ve Ryan (2003) tarafından geliştirilen Bilinçli Farkındalık Ölçeği (BİFÖ), Türkçe güvenirlik geçerlik çalışması Özyeşil ve arkadaşları (2011) tarafından gerçekleştirilmiştir. BİFÖ, günlük yaşamdaki anlık deneyimlerin farkında ve bunlara karşı dikkatli olma yönündeki genel eğilimi ölçen 15 maddelik bir ölçektir. Artan bilinçli farkındalık puanları, bilinçli farkındalığın yüksek olduğu anlamına gelmektedir. "1: hemen hemen her zaman, 2: çoğu zaman, 3: bazen, 4: nadiren, 5: oldukça seyrek, 6: hemen hemen hiçbir zaman" şeklinde 6'lı likert tipi bir ölçektir. Özyeşil ve arkadaşları (2011) tarafından gerçekleştirilen geçerlilik güvenirlik çalışmasında Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .80 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .86 olarak hesaplanmıştır.

2.5. Veri Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizleri, IBM SPSS- 26 (Statistical Package for Social Sciences) programı ile gerçekleştirilmiştir. Basıklık ve çarpıklık değerleri -2 ile +2 arasında değer aldığı için değişkenlerin normal dağılım gösterdiği varsayılmıştır (George ve Mallery, 2010). Normallik varsayımına uyan ölçekler için değişkenlerin ortalamaları arasındaki farklılıkları belirlemek için bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Ölçekler ve değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Üniversite öğrencilerinde psikolojik

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

sağlamlık ve bilinçli farkındalığın algılanan duygusal istismarı yordayıp yordamadığının belirlenmesi için basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

3. BULGULAR

Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar düzeylerini değerlendirmek için Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği, Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği ve Bilinçli Farkındalık Ölçeklerinden elde edilen toplam puanlara ait ortalama, standart sapma, basıklık ve çarpıklık değerleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Araştırma Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçekler	N	\bar{x}	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Algılanan Duygusal İstismar	357	2.0975	.75696	.881	.108
Psikolojik Sağlamlık	357	2.9122	.89321	-.008	-.364
Bilinçli Farkındalık	357	3.7966	.91871	-.530	.167

Üniversite öğrencilerinde cinsiyet değişkenine göre algılanan duygusal istismar, psikolojik sağlamlık ve bilinçli farkındalık puanlarının birbirinden anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız örneklem t testi analizi yapılmıştır. Yapılan analizlere ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

3.1. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Psikolojik Sağlamlık Ve Bilinçli Farkındalık Düzeylerinin Cinsiyetler Açısından İncelenmesi

Tablo 2: Araştırma Değişkenlerinin Cinsiyet Açısından Karşılaştırmasına İlişkin t Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t	t testi df	p
Algılanan Duygusal İstismar	Kadın	269	2.08	.753	-.690	355	.491
	Erkek	88	2.14	.770			
Bilinçli Farkındalık	Kadın	269	3.800	.923	.121	355	.904
	Erkek	88	3.786	.908			
Psikolojik Sağlamlık	Kadın	269	2.81	.855	-3.838	355	.000
	Erkek	88	3.22	.938			

Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar, psikolojik sağlamlık ve bilinçli farkındalık düzeylerinin cinsiyetler açısından anlamlı bir farklılığa sahip olup olmadığı incelenmiştir. Algılanan duygusal istismar düzeyi açısından kadınların algılanan duygusal istismar düzeyleri ($\bar{x} = 2.08$, $ss = .753$) ve erkeklerin algılanan duygusal istismar düzeyleri ($\bar{x} = 2.14$, $ss = .770$) arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t(355) = -.690$, $p = .491$). Bilinçli farkındalık değişkeni açısından; kadınların bilinçli farkındalık düzeyleri ($\bar{x} = 3.80$, $ss = .923$) ile erkeklerin bilinçli farkındalık düzeyleri ($\bar{x} = 3.78$, $ss = .908$) arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($t(355) = .121$, $p = .904$). Psikolojik sağlamlık düzeyi açısından ise, kadınların psikolojik sağlamlık düzeyleri ($\bar{x} = 2.81$, $ss = .855$) ile erkeklerin psikolojik sağlamlık düzeyleri ($\bar{x} = 3.220$, $ss = .938$) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t(355) = -3.83$, $p < .001$). Erkek üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin, kadın üniversite öğrencilerinden yüksek olduğu belirlenmiştir.

3.3. Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Duygusal İstismar, Psikolojik Sağlamlık Ve Bilinçli Farkındalık Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Tablo 3: Kullanılan Ölçme Araçları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	1	2	3
1. Algılanan Duygusal İstismar	1		
2. Psikolojik Sağlamlık	-.315**	1	
3. Bilinçli Farkındalık	-.098	.128*	1

** $p < .01$ * $p < .05$

Üniversite öğrencilerinin algılanan duygusal istismar düzeyleri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r = -.315$, $n = 357$, $p < .01$). Ayrıca algılanan duygusal istismar ile bilinçli farkındalık arasında anlamlı yönde ilişki saptanmamıştır ($r = -.098$, $n = 357$, $p > .05$). Bilinçli farkındalık ile psikolojik sağlamlık arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = .128$, $n = 357$, $p < .05$).

3.4. Algılanan Duygusal İstismarın Yordanmasına İlişkin Bulgular**Tablo 4: Basit Doğrusal Regresyon Analizi**

	B	Standart Hata	B	t	P	R ²	F	p
Sabit	2.875	.130	-	22.108	.00	-.097	39.06	0.00
Psikolojik Sağlık	-.267	.043	.315	-6.250	.00			

Psikolojik sağlamlığın algılanan duygusal istismarı yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda varyansın %9.7'sinin regresyon modeli tarafından açıklandığı bulunmuştur. Analiz sonuçları göz önünde bulundurulduğunda, psikolojik sağlamlığın algılanan duygusal istismarı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ($F(1, 355) = 39.06 p < 0.001, R^2 = .097$).

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Yetişkinlik döneminde cinsiyet farkı göz etmeksizin; aile, yakın ilişkiler, arkadaşlar çerçevesinde bütüncül olarak maruz kalınan duygusal istismar üzerinde psikolojik sağlamlık ve bilinçli farkındalık arasındaki ilişkilerin doğrudan incelenmesinin amaçlandığı çalışmamızda erkek üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin kadın üniversite öğrencilerinden yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç ile ilgili olarak alanyazında farklı bulguların olduğu görülmektedir (Bulut, 2016; Kabasakal ve Arslan, 2014; Kanak ve Arslan, 2018). Maples ve arkadaşlarının (2014) üniversite öğrencilerinde çocukluk dönemi istismarı ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, erkek üniversite öğrencilerinin, kadın üniversite öğrencilerine göre psikolojik sağlamlık düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Yalcin-Siedentopf ve arkadaşlarının (2021) yetişkinlerde stres algısı, psikolojik sağlamlık ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada, erkek katılımcıların kadınlara göre psikolojik sağlamlık düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Tamres ve ark. (2002) erkeklerin daha eylem odaklı olduklarını ve problem odaklı başa çıkma stratejilerini daha sık kullandıklarını, kadınların ise duygu odaklı başa çıkma stratejilerini daha sık kullandıklarını belirtmişlerdir. Dökmen (2017) toplumsal cinsiyet rollerinin kişilerin davranışlarında ve dünyalarında etkili olduğunu ve bu durumun toplumun beklentileri doğrultusunda hareket edilmesine neden olabileceğini ileri sürmüştür. Sosyo-kültürel bağlamda erkeklerden sağlam olmaları, güçlü durmaları ve kadına kol kanat gerip kadını korumaları beklenilmektedir. Bu çerçevede, erkeklerin kadınlardan psikolojik olarak daha sağlam görülmesinin veya erkeklerin daha sağlam olduklarını ifade etmeleri üzerinde toplumsal rollerin içselleştirilmesinin etkili olabileceği düşünülmektedir.

...

(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

Algılanan duygusal istismar ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelenmesi günümüzde araştırılan önemli konularından biridir. Araştırmamızda algılanan duygusal istismar ile psikolojik sağlamlık arasında negatif yönlü anlamlı ilişki saptanmış ve psikolojik sağlamlığın, algılanan duygusal istismarı yordadığı belirlenmiştir. Araştırmamızda elde edilen bu sonucun alanyazınla uyumlu olduğu görülmektedir (Antelo ve ark., 2021; Arslan ve Balkıs, 2016; Bostan ve Duru, 2019; Chang ve ark., 2021; Cicchetti ve ark., 1993; Cicchetti ve Rogosh, 1997; Yakıcı, B. Ve Kandemir, 2021; Wei ve ark., 2020). Liang ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan ve duygusal kötü muamele ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, psikolojik sağlamlık ile duygusal kötü muamelenin negatif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Lee ve arkadaşlarının (2018) duygusal ihmal, depresif belirtiler ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkileri inceledikleri bir diğer çalışmada, çocukluk çağında gerçekleşen duygusal ihmalin her iki cinsiyet grubunda da düşük psikolojik sağlamlık ile ilişkili olduğu saptanmıştır. İlgili alanyazında birinci dalga psikolojik sağlamlık çalışmalarının risk altında olan çocuklara yönelik çalışmalarla başladığı ve risk altındaki çocukların sağlıklı gelişiminin sağlanmasının amaçlandığı belirtilmektedir (Masten, 2007). Duygusal istismara maruz kalma durumunun, duygusal istismarın aile, partner, akranlar yani kim tarafından maruz kalındığı fark etmeksizin, bireyde algılanan sosyal desteğin azalmasına, öz değer duygusunda azalmaya, depresyona ve kırılganlığa neden olabileceği ileri sürülmektedir (Fasciano ve ark., 2020; Xie ve ark., 2021). Duygusal istismarın, kişinin kırılganlığını arttırarak uzun vadeli psikolojik hasara neden olabileceği ve olumsuz çocukluk yaşantılarının psikolojik sağlamlığı olumsuz yönde etkileyebileceği belirtilmektedir (Cicchetti ve Rogosch, 2007). Bu bilgiler ışığında maruz kalınan duygusal istismarın bireyin öznel iyi oluşunu olumsuz yönde etkilediği, kendini ve çevresini olumsuz olarak değerlendirmesine neden olabileceği ve dolayısıyla psikolojik sağlamlığı azaltıcı bir etki oluşturabileceği düşünülmektedir

Araştırmamız sonucunda algılanan duygusal istismar ile bilinçli farkındalık arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Araştırmamızda elde ettiğimiz bu sonucun alanyazınla uyumlu olmadığı görülmektedir. İlgili alanyazında algılanan duygusal istismar ile bilinçli farkındalık arasındaki ilişkinin doğrudan incelenmesine yönelik çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Alanyazında gerçekleştirilen çalışmalarının çoğunda bilinçli farkındalığın aracı değişken rolü incelenirken (Arslan, 2017; Cesur ve ark., 2018; Demirkol ve ark., 2020; Kircaburun, K. ve ark., 2021) alışmamızda algılanan duygusal istismar ile bilinçli farkındalığın doğrudan ilişkisi incelenmiştir. Alanyazında algılanan duygusal istismar ile bilinçli farkındalık arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalarda iki değişken arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu belirtilmiştir (Brett

ve ark., 2018; Kuhlman ve ark., 2017; Michal ve ark., 2007; Wu ve ark., 2018). Araştırmamızda algılanan duygusal istismar ile bilinçli farkındalık arasında anlamlı bir ilişki saptanmaması ile ilgili olarak kullanılan ölçme araçlarının, örneklem grubunun ve kültürel özelliklerin etkilerinin olabileceği düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada bilinçli farkındalık ile psikolojik sağlık arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Elde edilen sonucun alanyazınla uyumlu olduğu görülmektedir (Alharbi ve ark., 2021; Atalay, 2020; Delian ve ark., 2021; Hwang WJ ve ark., 2018; Lee ve ark., 2021; O'Connor ve ark. 2021; Sünbül ve Güneri, 2019; Yavuz, 2009). Wang (2019) tarafından yapılan farkındalık, sağlık, öz saygı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmada; bilinçli farkındalık, benlik saygısı, sağlık ve yaşam doyumunun birbiriyle pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Psikolojik sağlamlığı arttıran en önemli öğelerden birinin bilinçli farkındalık olabileceği ve psikolojik sağlık düzeyinin yüksek olmasının kırılganlığı azaltarak psikolojik sağlamlığı olumlu yönde etkileyebileceği belirtilmektedir (Keye ve Pidgeon, 2014). Bilinçli farkındalığı yüksek bireylerin, geçmiş zorlukları veya gelecekte olası olumsuz durumları düşünmek yerine şu ana odaklandıkları, kendilerine ve deneyimlerine şefkatle yaklaştıkları görülmektedir. Bu durum sonucunda, düşünmenin yaratacağı olumsuz etkilerden daha az etkilenmekte ve bilinçli farkındalığın artması ortaya çıkabilmektedir. Söz edilen bu boyutların psikolojik sağlık düzeyinin yükselmesi üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

5. SINIRLILIKLAR VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırmanın örnekleminin kadın erkek dağılımının dengeli olmaması ve araştırma verilerinin online toplanması sınırlılıklar arasında yer almaktadır. Bununla birlikte, Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği'nin alt boyutlarının olmaması bir başka sınırlılık olarak ele alınmaktadır. Algılanan duygusal istismar ile ilgili olarak ileride yapılacak çalışmaların daha geniş örneklem üzerinde, farklı değişkenler ile yapılması, farklı ölçme araçlarının kullanılması önerilmektedir. Teknoloji çağı içerisinde olduğumuz bu dönemlerde duygusal istismarın yalnızca yüz yüze gerçekleşmeyeceği göz önünde bulundurularak sosyal medyada, internette maruz kalınan duygusal istismarın da incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Duygusal istismara yönelik önleyici çalışmaların yanı sıra psikolojik destek hatlarının oluşturulmasıyla yaşanan duygusal istismar durumunun olası sonuçlarının azaltılmasının sağlanması ve psikolojik yardım konusunda yönlendirici bilgilerin verilmesi gerekli görülmektedir. Ebeveynler ile sağlıklı ve sıcak bir ilişkinin olması, işlevsel başa çıkma stratejilerine sahip olunması, sosyal desteğin varlığı psikolojik sağlamlığı

arttıran unsurlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri kapsamında ebeveynlere yönelik, çocuk ve ergenlerle sağlıklı iletişim, ihmal ve istismar ve olumsuz etkileri gibi konularda eğitimler verilebilir. Psikolojik sağlamlığı desteklenmesini sağlayacak, bireylerin işlevsel başa çıkma stratejilerinin öğretilmesini, öz değer duygusunun artmasını ve sosyalleşmesini içeren bireysel ve grupla psikolojik danışma çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı-ASPB ve Hacettepe Üniversitesi. (2015). *Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması raporu*, 2015. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- Alharbi, B. H., Mhedat, F.A. ve Alkhazaleh, Z.M. (2021). Mindfulness and its relation to psychological resilience and depression of distinguished students. *Journal Educational and Social Research*, 11, 91-91.
- American Psychological Association. Emotional Abuse. In APA dictionary of psychology. Retrieved January 1, 2022, from <https://dictionary.apa.org/emotional-abuse>
- Angelakis, I., Gillespie, E. ve Panagioti, M. (2019). Childhood maltreatment and adult suicidality: A comprehensive systematic review with meta-analysis. *Psychological Medicine*, 49(7), 1057-1078. doi:10.1017/S0033291718003823.
- Antelo E, Saldaña O ve Rodríguez-Carballeira Á. (2021). The impact of group psychological abuse on distress: the mediating role of social functioning and resilience. *Eur J Psychotraumatol*. Aug 13;12(1):1954776. doi: 10.1080/20008198.2021.1954776. PMID: 34408819; PMCID: PMC8366645.
- Arslan, G. (2017). Psychological maltreatment, forgiveness, mindfulness, and internet addiction among young adults: A study of mediation effect. *Computers in Human Behavior*, 72, 57–66.
- Arslan, G. (2021). Psychological maltreatment predicts decreases in social wellbeing through resilience in college students: A conditional process approach of positive emotions. *Current Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-01583-0>
- Arslan, G., ve Balkıs, M. (2016). Ergenlerde duygusal istismar, problem davranışlar, öz yeterlik ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişki. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 8-22
- Atalay, M. (2020). *Mersin üniversitesi çalışanlarında bilinçli farkındalık ve psikolojik dayanıklılık ilişkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Çağ Üniversitesi, Mersin.
- Aydın, G., ve Gizir, C. (2006). Psikolojik Sağlamlık ve Ergen Gelişim Ölçeği’nin uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 26(3), 87-99
- Basım, H.N. ve Cetin, F. (2011). The reliability and validity of The Resilience Scale for Adults-Turkish Version. *Turkish Journal of Psychiatry*, 22(2).
- Bernstein, D. P., Stein, J.A., Newcomb, M. D., Walker, E., Pogge, D., Ahluvalia, T., Stokes, J., Handelsman, L., Medrano, M., Desmond, D.ve Zule, W. (2003). Development and validation of a brief screening version of the Childhood Trauma Questionnaire. *Child Abuse & Neglect*, 27(2), 169–190.
- Beutel, M. E., Tibubos, A. N., Klein, E. M., Schmutzer, G., Reiner, I., Kocalevent, R.-D. ve Brähler, E. (2017). Childhood adversities and distress—The role of resilience in a representative sample. *PLoS ONE*, 12(3), Article e0173826. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0173826>

- Bishop, S.R., Lau, M., Shapiro, S., Carlson, L., Anderson, N.D., Carmody, J., Segal, Z.V., Abbey, S., Speca, M., Velting, D. ve Devins, G. (2004). Mindfulness: A proposed operational definition. *Clinical psychology: Science and practice*, 11(3), 230-241.
- Bonanno, G.A. (2004). Loss, trauma, and human resilience: have we underestimated the human capacity to thrive after extremely aversive events? *American Psychologist*, 59(1), 20-28. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.59.1.20>
- Bostan, B.C., ve Duru, E. (2019). Ergenlerde algılanan psikolojik istismar ile öznel iyi oluş ilişkisinde psikolojik sağlamlık ve sosyal bağlılığın rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 205-224. DOI: 10.9779/pauefd.568123
- Brett, E.I., Espeleta, H.C., Lopez, S.V., Leavens, E.L.S. ve Leffingwell, T.R. (2018). Mindfulness as a mediator of the association between adverse childhood experiences and alcohol use and consequences. *Addictive Behaviors*, 84, 92-98. doi:10.1016/j.addbeh.2018.04.002
- Briere, J., Berliner, L., Bulkley, J.A., Jenny, C. ve Reid, T. (1996). *The APSAC handbook on child maltreatment*. Sage Publications, Inc. ss. 79-89.
- Brown KW, Ryan RM (2003) The benefits of being present: Mindfulness and its role in psychological well-being. *J Pers Soc Psychol*. 84:822-848.
- Brown, K.W., West, A.M., Loverich, T.M. ve Biegel, G.M. (2011). Assessing adolescent mindfulness: Validation of an adapted mindful attention awareness scale in adolescent normative and psychiatric populations. *Psychological Assessment*, 23(4), 1023-1033. doi:10.1037/a0021338
- Bulut, B. (2016). *Ergenlerin anksiyete, sosyal destek ve psikolojik sağlamlık düzeyler arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum
- Cesur, G., Sayraç, N., ve Korkmaz, E. (2018). Çocukluk çağı örülenme yaşantıları ve sürekli kaygı arasındaki ilişkide bilinçli farkındalığın rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 33(81), 97-112.
- Chen, X., Zhang, S., Huang, G., Xu, Y., Li, Q., Shi, J., Li, W., Wang, W., Guo, L. ve Lu, C. (2021). Associations between child maltreatment and depressive symptoms among chinese college students: An analysis of sex differences. *Frontiers in psychiatry*, 12, 656646. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.656646>
- Christ, C., de Waal, M.M., Dekker, J., van Kuijk, I., van Schaik, D., Kikkert, M.J., Goudriaan, A E., Beekman, A., ve Messman-Moore, T.L. (2019). Linking childhood emotional abuse and depressive symptoms: The role of emotion dysregulation and interpersonal problems. *PloS one*, 14(2), e0211882. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0211882>
- Cicchetti, D. ve Rogosch, F.A. (1997). The role of self-organization in the promotion of resilience in maltreated children. *Development and Psychopathology*, 9, 797-815.
- Cicchetti, D., Rogosch, F.A., Lynch, M. ve Holt, K.D. (1993). Resilience in maltreated children: Processes leading to adaptive outcome. *Development and Psychopathology*, 5(4), 629-647.
- Cui, N. ve Liu, J. (2020). Physical abuse, emotional abuse, and neglect and childhood behavior problems: A meta-analysis of studies in Mainland China. *Trauma, Violence & Abuse*, 21(1), 206-224. <https://doi.org/10.1177/1524838018757750>
- Dağlı, T., ve İnanıcı, M. (2011). *İhmal ve istismara uğrayan çocuğa bütüncül yaklaşım: hastane temelli çocuk koruma merkezleri için başvuru kitabı*. Ankara: UNICEF Türkiye Ofisi.
- Delian, H., Khodabandeh Shahraki, S., Miri, ve Farokhzadian J. (2021). The effect of mindfulness-based stress reduction on resilience of vulnerable women at drop-in centers in the southeast of Iran. *BMC Women's Health* 21, 255 <https://doi.org/10.1186/s12905-021-01390-6>

- Demirkol M.E., Uğur K. ve Tamam L. (2020). The mediating effects of psychache and dissociation in the relationship between childhood trauma and suicide attempts. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(5), 453 - 460. Doi: 10.5455/apd.82990
- Doğan, T. (2015). Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması, *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 93-102
- Dökmen, Z. (2017). Toplumsal cinsiyet ve sosyal psikolojik açıklamalar. (8. Baskı) . İstanbul: Remzi Kitabevi
- Duman, N. (2019). Yetişkin psikolojik istismarını tanımak . *International Journal of Social Sciences and Education Research* , 5 (1) , 33-43 . DOI: 10.24289/ijsser.478248
- Edwards, K. M., Probst, D.R., Rodenhizer-Stämpfli, K.A., Gidycz, C.A., ve Tansill, E.C. (2014). Multiplicity of child maltreatment and biopsychosocial outcomes in young adulthood: The moderating role of resiliency characteristics among female survivors. *Child Maltreatment*, 19(3-4), 188-198. <https://doi.org/10.1177/1077559514543354>
- Ersanlı, K., Yılmaz, M. ve Özcan, K. (2013). Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (Adiö): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty* , 32 (1)
- Fasciano, L.C., Dale, L.P., Shaikh, S.K. ve Little Hodge, A.L., Gracia, B., Majdick, J.M. ve Ford, J.D. (2020). Relationship of childhood maltreatment, exercise, and emotion regulation to self-esteem, PTSD, and depression symptoms among college students. *Journal of American College Health*, 1-7. doi:10.1080/07448481.2019.170
- Frewen, P.A., Dozois, D.J., Neufeld, R.W. ve Lanius, R.A. (2012). Disturbances of emotional awareness and expression in posttraumatic stress disorder: Meta-mood, emotion regulation, mindfulness, and interference of emotional expressiveness. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 4, 152-162.
- Gama, C.M., Portugal, L.C., Gonçalves, R.M., de Souza Júnior, S.A., Vilete, L.M., Mendlowicz, M.V., Figueira, I., Volchan, E., David, I.A., de Oliveira, L. ve Pereira, M.G. (2021). The invisible scars of emotional abuse: a common and highly harmful form of childhood maltreatment. *BMC Psychiatry*, 21, 156
- Garcia-Moreno, C., Jansen, H.A., Ellsberg, M., Heise, L. ve Watts, C. (2005). WHO multi-country study on women's health and domestic violence against women: Initial results on prevalence, health outcomes and women's responses. *World Health Organization, Geneva*.
- Garnezy, N. (1991). Resilience and vulnerability to adverse developmental outcomes associated with poverty. *American Behavioral Scientist*, 34(4), 416-430. <https://doi.org/10.1177/0002764291034004003>
- Garno, J.L., Goldberg, J.F., Ramirez, P.M. ve Ritzler, B.A. (2005). Impact of childhood abuse on the clinical course of bipolar disorder. *The British journal of psychiatry : the journal of mental science*, 186, 121-125. <https://doi.org/10.1192/bjp.186.2.121>
- Gizir, C.A. (2007). Psikolojik sağlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerinde bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 113- 128
- Glaser D., Prior V. ve Lynch M. (2001). *Emotional abuse and emotional neglect: antecedents, operational definitions and consequences*. York: British Association for the Study and Prevention of Child Abuse and Neglect.
- Göde, O., Savi, F. ve Savi, S. (2000). Eğitimin bütünlüğü içinde sporun duygusal istismara uğrayan ergenlerin benlik kavramlarına etkisi. *Pamukkale Eğitim Dergisi*, 7, 1-13.
- Gu, H., Ma, P. Ve Xia, T. (2020). Childhood emotional abuse and adolescent nonsuicidal self-injury: The mediating role of identity confusion and moderating role of rumination. *Child abuse & neglect*, 106, 104474. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104474>

- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z. ve Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 24, (3), 128-134
- Güloğlu, B. ve Kararımak, Ö. (2010). Üniversite öğrencilerinde yalnızlığın yordayıcısı olarak benlik saygısı ve psikolojik sağlamlık. *Ege Eğitim Dergisi* (11) 2: 73–88
- Hadland, S. E., Wood, E., Dong, H., Marshall, B.D., Kerr, T., Montaner, J.S. Ve DeBeck, K. (2015). Suicide attempts and childhood maltreatment among street youth: a prospective cohort study. *Pediatrics*, 136(3), 440–449. <https://doi.org/10.1542/peds.2015-1108>
- Happer, K., Brown, E.J. ve Sharma-Patel, K. (2017). Children's resilience and trauma-specific cognitive behavioral therapy: Comparing resilience as an outcome, a trait, and a process. *Child Abuse & Neglect*, 73, 30–41.
- Hoeboer, C., de Roos, C., van Son, G. E., Spinhoven, P. ve Elzinga, B. (2021). The effect of parental emotional abuse on the severity and treatment of PTSD symptoms in children and adolescents. *Child Abuse & Neglect*, 111, 104775. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104775>
- Hopper, E.K., Grossman, F.K., Spinazzola, J. ve Zucker, M. (2019). *treating adult survivors of childhood emotional abuse and neglect: component-based psychotherapy*. New York: Guilford Press
- Humphreys, K.L., LeMoult, J., Wear, J.G., Piersiak, H.A., Lee, A. ve Gotlib, I.H. (2020). Child maltreatment and depression: A meta-analysis of studies using the Childhood Trauma Questionnaire. *Child abuse & neglect*, 102, 104361. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104361>
- Hwang, W. J., Lee, T. Y., Lim, K.O., Bae, D., Kwak, S., Park, H.Y. ve Kwon, J.S. (2018). The effects of four days of intensive mindfulness meditation training (Templestay program) on resilience to stress: a randomized controlled trial. *Psychology, health & medicine*, 23(5), 497–504. <https://doi.org/10.1080/13548506.2017.1363400>
- Kabasakal, Z. ve Arslan, G. (2014). Ergenlikte görülen anti-sosyal davranışlar, psikolojik sağlamlık ve aile sorunları arasındaki ilişki. *Uluslararası Hakemli Aile Çocuk Ve Eğitim Dergisi*, 2 (3), 76-90.
- Kabat-Zinn J. (2005). *Coming to our senses: healing ourselves and the world through Mindfulness*. New York: Hyperion.
- Kabat-Zinn, Jon. (2013). *Full catastrophe living using the wisdom of your body and mind to face stress, pain, and illness*. New York: Bantam Books
- Kanak, M. ve Doğan Arslan, A. (2018). A study of the relationship between the level of emotional abuse perceived by high school students and their levels of psychological resilience. *Sakarya University Journal of Education*, 8 (2), 187-201. DOI: 10.19126/suje.373618
- Karasar, N. 2005. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (15. Baskı). Nobel Yayın
- Keye, M.D., ve Pidgeon, A.M. (2013). Investigation of the relationship between resilience, mindfulness, and academic self-efficacy. *Open Journal of Social Sciences*, 1(6), 1– 4. <https://doi.org/10.4236/jss.2013.16001>
- Kircaburun, K., Jonason, P., Griffiths, M.D., Aslanargun, E., Emirtekin, E., Tosuntaş, Ş.B. ve Billieux, J. (2021). Childhood emotional abuse and cyberbullying perpetration: the role of dark personality traits. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(21–22), NP11877–NP11893. <https://doi.org/10.1177/0886260519889930>
- Kisely, S., Mills, R., Strathearn, L. Ve Najman, J.M. (2020). Does child maltreatment predict alcohol use disorders in young adulthood? A cohort study of linked notifications and survey data. *Addiction (Abingdon, England)*, 115(1), 61–68. <https://doi.org/10.1111/add.14794>

- Klika, J.B. ve Herrenkohl, T.I. (2013). A review of developmental research on resilience in maltreated children. *Trauma, Violence, & Abuse, 14*, 222–234.
- Krug, E.G., Mercy, J.A., Dahlberg, L. L. Ve Zwi, A.B. (2002). The world report on violence and health. *Lancet (London, England), 360*(9339), 1083–1088. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(02\)11133-0](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(02)11133-0)
- Kulaksızoğlu, A. (2001). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Lausi, G., Barchielli, B., Burrari, J., Giannini, A.M. ve Cricenti, C. (2021). Italian Validation of the Scale of Psychological Abuse in Intimate Partner Violence (EAPA- P). *International Journal of Environmental Research and Public Health, 18*(23). <https://doi.org/10.3390/ijerph182312717>
- Lee, S.W., Bae, G.Y., Rim, H.D., Lee, S.J., Chang, S.M., Kim, B.S. ve Won, S. (2018). Mediating effect of resilience on the association between emotional neglect and depressive symptoms. *Psychiatry investigation, 15*(1), 62–69. <https://doi.org/10.4306/pi.2018.15.1.62>
- Lee, Y.H., Richards, K.A. ve Washburn, N.S. (2021). Mindfulness, resilience, emotional exhaustion, and turnover intention in secondary physical education teaching. *Revue Europeenne de Psychologie Appliquee, 71*(6), [100625]. <https://doi.org/10.1016/j.erap.2021.100625>
- Li, Q., Guo, L., Zhang, S., Wang, W., Li, W., Chen, X., Shi, J., Lu, C. ve McIntyre, R. S. (2021). The relationship between childhood emotional abuse and depressive symptoms among Chinese college students: The multiple mediating effects of emotional and behavioral problems. *Journal of affective disorders, 288*, 129–135.
- Liang, L., Zhang, S. ve Wu, Z. (2019). Relationship among social anxiety, emotional maltreatment and resilience in rural college students with left-behind experience. *Chinese Mental Health Journal, 33*(1), 64–69.
- Liu R. T. (2017) Childhood adversities and depression in adulthood: current findings and future directions. *Clin Psychol (New York)*. doi: 10.1111/cpsp.12190.PMID: 28924333; PMCID: PMC5600284.
- Ludwig, D.S. Ve Kabat-Zinn, J. (2008). Mindfulness in medicine. *JAMA, 300*(11), 1350–1352. <https://doi.org/10.1001/jama.300.11.1350>
- Luthar, S.S., Gicchetti, D., Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development, 71*, 543–562.
- Maples, L.A., Park, S.S., Nolen, J P. ve Rosén, L.A. (2014). Resilience to childhood abuse and neglect in college students. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma, 23*(10), 1001–1019. doi:10.1080/10926771.2014.9644
- Martins, C.M., von Werne Baes, C., Tofoli, S.M. ve Juruena, M.F. (2014). Emotional abuse in childhood is a differential factor for the development of depression in adults. *The Journal of Nervous and Mental Disease, 202*, 774–782.
- Masten, A.S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist, 56*, 227–238
- Masten A. S. (2007). Resilience in developing systems: progress and promise as the fourth wave rises. *Development and psychopathology, 19*(3), 921–930. <https://doi.org/10.1017/S0954579407000442>
- Masten, A.S. ve Coatsworth, J.D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American Psychologist, 53*(2), 205–220. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.53.2.205>
- Mazza, D., Dennerstein, L. ve Ryan, V. (1996). Physical, sexual and emotional violence against women: a general practice-based prevalence study. *Medical Journal of Australia, 164*(1), 14–17. doi:10.5694/j.1326-5377.1996.tb94101.x

- McClintock, H.F., Trego, M.L. ve Wang, E.M. (2021). Controlling behavior and lifetime physical, sexual, and emotional violence in sub-Saharan Africa. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(15–16), 7776–7801. <https://doi.org/10.1177/0886260519835878>
- McNeil, S.L., Andrews, A.R. ve Cohen, J.R. (2020). Emotional maltreatment and adolescent depression: mediating mechanisms and demographic considerations in a child welfare sample. *Child Development*, 91(5), 1681–1697 <https://doi.org/10.1111/cdev.13366>
- Michal, M., Beutel, M.E., Jordan, J., Zimmermann, M., Wolters, S. ve Heidenreich, T. (2007). Depersonalization, mindfulness, and childhood trauma. *The Journal of nervous and mental disease*, 195(8), 693–696. <https://doi.org/10.1097/NMD.0b013e31811f4492>
- Neff, K.D., Bluth, K., Tóth-Király, I., Davidson, O., Knox, M.C., Williamson, Z. ve Costigan, A. (2021). Development and Validation of the Self-Compassion Scale for Youth. *Journal of personality assessment*, 103(1), 92–105. <https://doi.org/10.1080/00223891.2020.1729774>
- O'Connor, M., O'Reilly, G., Murphy, E., Connaughton, L., Hoctor, E. ve McHugh, L. (2021). Resilience mediates the cross-sectional relationship between mindfulness and positive mental health in early adolescence. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 21, 171–175. <https://doi.org/10.1016/j.jcbs.2021.07.003>
- Oh, A., Han, M., Choi, Y., Lau, S. ve Shum, M. S.W. (2019). Exploring relationship among child maltreatment experience in childhood and behavior problems as young adults: Role of social support among college students in Hong Kong. *International Social Work*, 62(2), 1011–1024. <https://doi.org/10.1177/0020872818762718>
- Özcan, B. (2005). *Anne-babaları boşanmış ve anne-babaları birlikte olan lise öğrencilerinin yılmazlık özellikleri ve koruyucu faktörler karşılaştırması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara
- Özyeşil, Z., Arslan, C., Kesici, Ş. ve Deniz, M.E. (2011). Bilinçli Farkındalık Ölçeği'ni Türkçeye uyarlama çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 224–235.
- Palmier-Claus, J.E., Berry, K., Bucci, S., Mansell, W. ve Varese, F. (2016). Relationship between childhood adversity and bipolar affective disorder: systematic review and meta-analysis. *The British journal of psychiatry : the journal of mental science*, 209(6), 454–459. <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.115.179655>
- Patterson, M.S., Prochnow, T., Nelon, J.L., Spadine, M.N., Brown, S.E. ve Lanning, B.A. (2020). Egocentric network composition and structure relative to violence victimization among a sample of college students. *Journal of American college health : J of ACH*, 1–9. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/07448481.2020.1841777>
- Perera, B., Ostbye, T., Ariyananda, P.L. ve Lelwala, E. (2009). Prevalence and correlates of physical and emotional abuse among late adolescents. *The Ceylon medical journal*, 54(1), 10–15. <https://doi.org/10.4038/cmj.v54i1.466>
- Radford, Corral, Bradley, Fisher, Bassett, Howat, Stephan Collishaw Shailaja Daral, Anita Khokhar ve Shishir Pradhan. (2016). Prevalence and determinants of child maltreatment among school-going adolescent girls in a Semi-Urban Area of Delhi, India, *Journal of Tropical Pediatrics*, Volume 62, Issue 3, June Pages 227–240, <https://doi.org/10.1093/tropej/fmv106>
- Royse D. (2016). *Emotional Abuse of Children: Essential Information*. Routledge
- Sease, T.B., Perkins, D.R. ve Yang, Y. (2021). The influence of emotion dysregulation on the relationship between emotional abuse and self-concealment among romantic partners. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 1–14. doi:10.1080/10926771.2021.192

- Seon, J., Cho, H., Choi, G.Y. ve ark. (2021). Adverse childhood experiences, intimate partner violence victimization and self-perceived health and depression among college students. <https://doi.org/10.1007/s10896-021-00286-1>
- Smith, B.W., Dalen, J., Wiggins, K., Tooley, E., Christopher, P. ve Jennifer Bernard, J. (2008). The brief resilience scale: Assessing the ability to bounce back. *International Journal of Behavioral Medicine*, 15, 194–200.
- Soffer, N., Gilboa–Schechtman, E. ve Shahar, G. (2008). The relationship of childhood emotional abuse and neglect to depressive vulnerability and low self–efficacy. *International Journal of Cognitive Therapy*, 1(2), 151– 162. doi:10.1521/ijct.2008.1.2.151
- Sünbül, Z.A. ve Güneri, O.Y. (2019). The relationship between mindfulness and resilience: The mediating role of self-compassion and emotion regulation in a sample of underprivileged Turkish adolescents. *Personality and Individual Differences*, 139, 337-342. doi: 10.1016/j.paid.2018.12.009
- Tamres, L.K., Janicki, D.L.ve Helgeson, V.S. (2002). Sex differences in coping behavior: A meta-analytic review and an examination of relative coping. *Personality and Social Psychology Review*, 6, 2 - 30.
- TDK-Türk Dil Kurumu. İstismar. sozluk.gov.tr içinde. 10.12.2021 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinde kendini toparlama gücünün içsel koruyucu faktörlerle ilişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35: 297-306.
- Tiwari, S., Gray, R., Jenkinson, C. ve Carson, C. (2018). Association between spousal emotional abuse and reproductive outcomes of women in India: findings from cross-sectional analysis of the 2005-2006 National Family Health Survey. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 53(5).
- Tsirigotis, K. ve Łuczak, J. (2018). Resilience in women who experience domestic violence. *The Psychiatric quarterly*, 89(1), 201–211. <https://doi.org/10.1007/s11126-017-9529-4>
- Unicef, (2010). *Research Study on Child Abuse and Domestic Violence In Turkey- Summary Report*. <https://www.unicef.org/turkey/media/5226/file/RESEARCH%20STUDY%20ON%20CHILD%20ABUSE%20AND%20DOMESTIC%20VIOLENCE%20IN%20TURKEY-%20Summary%20Report%202010.pdf>
- Voysey, Heidi (2016). Physical, emotional and sexual adolescent abuse victimisation in South Africa: Prevalence, incidence, perpetrators and locations,
- Wang, K.ve Kong, F. (2019). Linking Trait Mindfulness to life satisfaction in adolescents: the mediating role of resilience and self-esteem. *Child Indicators Research*, 13, 321-335.
- Wei, J., Gong, Y., Wang, X., Shi, J., Ding, H., Zhang, M.ve Han, J. (2021). Gender differences in the relationships between different types of childhood trauma and resilience on depressive symptoms among Chinese adolescents. *Preventive Medicine*, 148, 106523. doi: 10.1016/j.ypmed.2021.106523
- Wu, Q., Chi, P., Lin ve X., Du, H. (2018). Child maltreatment and adult depressive symptoms: Roles of self-compassion and gratitude. *Child Abuse & Neglect*, 80, 62–6
- Xie, GD., Chang, JJ., Yuan, M.Y. ve ark. (2021). Childhood abuse and borderline personality disorder features in Chinese undergraduates: the role of self-esteem and resilience. *BMC Psychiatry* 21, 326. <https://doi.org/10.1186/s12888-021-03332-w>
- Yakıcı, B. ve Kandemir, M. (2021). An Explanatory Model of Test Anxiety: Psychological Resilience, Abuse, and Neglect. *Research on Education and Psychology*, 5 (1), 53-70. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/rep/issue/63330/910285>

...

(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

Yalcin-Siedentopf, N., Pichler, T., Welte, A.S., Hoertnagl, C.M., Klasen, C.C., Kemmler, G., Siedentopf, C.M. ve Hofer, A. (2021). Sex matters: stress perception and the relevance of resilience and perceived social support in emerging adults. *Archives of women's mental health*, 24(3), 403–411. <https://doi.org/10.1007/s00737-020-01076-2>

Yavuz, B. (2019). *Öğretmen adaylarında psikolojik dayanıklılık ve bilinçli farkındalık arasındaki ilişki: Manevi iyi oluşun rolü*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

Çatışma Beyanı: Bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkiler bulunmamakta, dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışması olmamaktadır.

Destek ve Teşekkür: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Katkı Oranı: Yazarlar araştırmaya eşit oranda katkıda bulunmuşlardır.

Etik Kurul Kararı: Bu araştırmanın etik kurul izni, Dicle Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu'ndan 28.09.2021 tarih ve 201732 sayı ile alınmıştır.